

KOPSAVILKUMS

1. Šis dokuments tika izstrādāts ar mērķi sniegt atbalstu valstu valdībām (politikas veidotājiem un lēmumu pieņēmējiem), finanšu izlūkošanas vienībām (FIU) un citām galvenajām ieinteresētajām personām, lai tās spētu identificēt un izprast tās pazīmes, kas raksturo un nosaka FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju. Šī publikācija sagatavota, atsaucoties uz finanšu izlūkošanas vienību apvienojošās grupas Egmont Group (EG) dalībnieku lūgumu izstrādāt norādījumus par tām prasībām, kas būtu jāievēro, lai nodrošinātu funkcionāli neatkarīgu un autonomu FIU darbību. Publikācijā galvenā uzmanība tiek pievērsta tiem nosacījumiem, kas varētu veicināt FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju, tomēr šī publikācija netika izstrādāta ar nolūku noteikt jaunu standartu kopumu, kā arī tajā netiek apspriestas stratēģijas šo nosacījumu izpildei.
2. **FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek uzskatīta par efektīvas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (NILLTFN) sistēmas pamatnosacījumu.** Ja FIU funkcionālā neatkarība un autonomija tiek apdraudēta, tas var būtiski ietekmēt centienus apkarot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju (NILL) un terorisma finansēšanu (TF). Attiecīgi tiek iespaidota arī FIU uzticamība privātā sektora un iekšējo tiesību aktu piemērošanas jomā, līdzīgi kā FIU spēja apkopot iekšzemes informāciju, kas nepieciešama informācijas apmaiņai ar ārvalstu partneriem. Turklāt šāds apdraudējums var atstāt negatīvu ietekmi uz izmeklēšanas kvalitāti un tās darbības jomu NILL, TF, kā arī iepriekš plānotu noziedzīgu nodarījumu, piemēram, korupcija un organizētā noziedzība, jomā.
3. **Pamatiezīmju noteikšanā izmantoti savstarpējie novērtējuma ziņojumi (MER), kuros atrodamas vairākas kopīgas iezīmes saistībā ar kompetences trūkumu attiecībā uz FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.** Augstāk minētais ietver tādus aspektus, kā, piemēram, nepamatotai ietekmei pakļauta FIU vadītāja (HoFIU) iecelšana amatā, grūtības, ar kurām saskaras FIU attiecībā uz autonomu lēmumu pieņemšanu, ja FIU ir iekļauta kādas citas iestādes struktūrā vai arī, ja administratīvo padomju vai komiteju pilnvaras ir definētas vispārīgi, kā arī ierobežota informācijas apmaiņa ar ārvalstu FIU ārēju apstiprinājuma procedūru dēļ.
4. **MER neapmierinošie rezultāti var novest pie tā, ka Finanšu darījumu darba grupa (FATF) attiecīgo izvērtēto valsti var publiski pozicionēt kā jurisdikciju, kam piemīt stratēģiskas**

nepilnības (t.s. „pelēkie saraksti“ vai „melnie saraksti“). Tas var nodarīt būtisku kaitējumu valsts ekonomikai un kavēt ārvalstu investīciju ieplūdi.¹

5. **Funkcionāli neatkarīgas un autonomas FIU pazīmes var iedalīt 6 (sešās) samērā plašās kategorijās.** Minētās kategorijas ietver turpmāk minētos aspektus: FIU pārvaldība un organizatoriskā struktūra; budžets un resursi; FIU augstākā līmeņa vadības un darbinieku iecelšana amatā un atbrīvošana no amata; informācijas aizsardzība un informācijas apmaiņa; kā arī aspekti, kas saistīti ar atbildību, godprātību, pārredzamību un līderību. Attiecīgās prasības tostarp ietver īpašas prasības, kas izklāstītas FATF standartos.

6. **Visa pamatā ir pieņēmums, ka FIU ir jābūt pilnvarotai un rīcībspējīgai brīvi pildīt tai uzticētos uzdevumus, tostarp pieņemt autonomu lēmumu analizēt, pieprasīt un/vai izplatīt īpašu informāciju.** Šāds kritērijs palīdz nodrošināt to, ka ar FIU darbību saistītus lēmumus pilnībā pieņem pati FIU. Tādējādi tiek nodrošināta gan FIU, gan tās rīcībā esošās sensitīvās informācijas aizsardzība, izvairoties no nevēlamas ietekmes, un tiek balstīta arī FIU savstarpējā sadarbība.

7. **FIU galvenajām funkcijām ir jābūt nošķirtām no pamatiestādes funkcijām, turklāt FIU ir jābūt nodrošinātai ar atbilstošiem finanšu, cilvēku un tehniskajiem resursiem, lai tiktu nodrošināta tās autonomija un neatkarība, un tā varētu efektīvi pildīt savas pilnvaras.** Augstāk minētais ietver neatkarību attiecībā uz darbinieku pieņemšanu darbā un personāla pārvaldību, kā arī spēju iegūt un izmantot resursus bez jebkādas nepamatotas politisko aprindu, valdības vai nozares ietekmes vai iejaukšanās.

8. **FIU vadītāja (HoFIU) amatā iecelšanas un no amata atbrīvošanas procesam ir jābūt politiski neitrālam, savlaicīgam un uz rezultātiem balstītam.** HoFIU ir izšķiroši nozīmīga loma FIU sekmīgā darbībā un tās politiskajā ietekmē. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir būtiski, ka amatā iecelšanas un no amata atbrīvošanas process netiktu pakļauts nevēlamai ietekmei, tādējādi radot iespēju iecelt amatā vislabāko pretendentu.

9. **FIU ir jāvienojas ar citām valsts kompetentajām iestādēm vai ārvalstu partneriem par informācijas apmaiņu vai jāveic tā neatkarīgi.** Attiecīgā iestāde nedrīkst būt pakļauta kādas trešās puses apstiprinājumam vai tā būtu pamatiestāde vai ministrs.

10. **Tāpat tiek skatīti ar FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju saistītie problēmjaucājumi.** Galveno ieinteresēto personu pamatnostādnes trūkums par funkcionālo neatkarību un autonomiju, ierobežojošas pārvaldības struktūras un prakse, kā arī nevēlama politiku un/vai noziedzīgu organizāciju ietekme tiek uzskatīti par faktoriem, kas apgrūtina FIU funkcionālo neatkarību un autonomiju.

¹ Pirms attiecīga publiska paziņojuma izdarīšanas, valstis, kurām FATF Starptautiskās sadarbības pārskata grupas (ICRG) vadībā tiek veikts izvērtēšanas process, tiek dota iespēja novērst konstatētos trūkumus.

11. Šī publikācija var tikt izmantota par pamatu turpmākajiem EG darbsemināriem un tehniskās palīdzības sniegšanā. Darbsemināros un izplatītajos dokumentos īpaša uzmanība tiek pievērsta EG dalībniekiem un FIU pretendentiem, politikas veidotājiem, citām valsts iestādēm, kā arī galvenajām ieinteresētajām personām. Tāpat šo publikāciju iespējams izmantot, lai FIU spētu veikt savas struktūras un darbību pašnovērtējumu, lai noteiktu savu funkcionālās neatkarības un autonomijas līmeni, kā arī identificētu iespējamās jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi.